

Ansvarlig for innholdet: Ivar Utne, [ivar.utne\(KRØLL\)uib.no](mailto:ivar.utne(KRØLL)uib.no); overordna nettside er:
<http://www.uib.no/1le/ressurser/tjenester/personnavn>
© Opphavsrett og kopirett til denne framstillinga: Ivar Utne.
Første gang lagt ut: 23.10.2007 21:57_; sist endra: 12.11.2012 17.35_

Den viktigste målgruppa for denne framstillinga er navnesaksbehandlere ved folkeregistera og hos fylkesmennene.

Navnesaker skal avgjøres med grunnlag i lov om personnavn og Rundskriv G-20/2002 (se referanser på overordna nettside). Dersom råda i denne framstillinga kan komme i motsetning til de nevnte dokumenta, er det de styrende dokumenta som gjelder.

NAVN I SØRLIGE SENTRAL-AFRIKA

Sørlige Sentral-Afrika omfatter her bl.a. Tanzania, Kenya, Uganda, Botswana og Malawi. Rwanda, Burundi og Ghana er med på andre nettsider. Felles for alle disse landa er at en tradisjonelt ikke har skilt mellom for- og etternavn. Det vi si at det vanligvis ikke har vært en utbredt skikk med faste etternavn. Faste etternavn blir mer og mer vanlig, særlig i storbyene. Europeiske og særlig arabiske navn er også i bruk. I noen tilfeller blir europeiske ord brukt som navn. Av språklige grunner kan bl.a. europeiske navn få helt andre former enn i Europa, f.eks. Mangalita for Margareta i Uganda og Zambia.

Skikkene i landa som er med her, er stort sett som i omtalen for Ghana.

Tradisjonelt er det individuelle navn, lite felles navn i familien

Hver person har vanligvis to eller flere navn, og det har, som nevnt, ikke vært etternavnsskikk.

Som for store områder sør for Sahara, har skikken vært individuelle navn for hver person, altså ikke felles navn i familien. Det innebærer at navn vanligvis ikke har blitt overført fra foreldre til barn, og sjelden mellom ektefeller.

Barn får også i noen tilfeller navn fra foreldre eller tidligere generasjoner, men det skifter fra kultur til kultur. Slik overføring av navn likner mer oppkalling med fornavn enn på bruken av etternavn.

Det er gradvis overgang til faste etternavn. Da blir f.eks. ett av navna til personen eller ett av farens navn blir tatt i bruk som det. I noen tilfeller fins det også klannavn som blir tatt i bruk som etternavn.

Navn blir gitt etter forskjellige omstendigheter, som: ukedagen barn blir født, nummer i søskenflokk, om de er tvillinger, stedet de blir født, tidspunkt eller periode i året (sesong), spesielle hendinger når barnet blir født, o.a. Noe av dette er mer omtalt på nettsida for navn i Ghana.

Dels kjønnsbestemte navn

Noen navn er brukt for ett kjønn, og andre blir brukt for begge. Navn etter ukedagene er normalt kjønnsbestemte. Andre typer navn er i noen tilfeller kjønnsbestemte, i andre tilfeller ikke. Lista nedenfor viser noe av det.

Overgang til etternavn

Når folk blir registrert på skoler i landa, eller i andre lands register, blir gjerne første navn til fornavn og siste til etternavn. Dette ser ikke ut til å bli bestemt av hva slags opphav eller betydning hvert navn har, men muligens helst etter posisjon i den opprinnelige navnerukka.

Behandling etter norske regler

Som det går fram ovenfor er navnekulturene i de nevnte landa i hovedsak kulturer som ikke skiller mellom for- og etternavn. Det innebærer at navn med opphav i de lokale kulturerne kan brukes etter de norske reglene for navn fra kulturer som ikke skiller mellom for- og etternavn i § 3, § 4 og § 8. Dessuten er det bare navn som har klar tradisjon for ett kjønn, som skal brukes kjønnsbestemt, slik det er oppgitt i lista nedenfor. Øvrige navn bør normalt kunne bli gitt som fornavn for det kjønn som det blir søkt om.

Ved navnesaksbehandling i Norge skal fornavn med europeisk opphav og tradisjon brukes med grunnlag i opphav i tradisjon i kulturer eller land som har en navnerett som skiller mellom for- og etternavn og som regulerer hvilket kjønn hvert navn skal brukes for. I noen tilfeller kan slike navn ha blitt brukt sist i de afrikanske landa, og dermed også blitt ført som etternavn. I tilfeller med førstegangsregistrering av navn og navneendringer i Norge kan en ikke legge vekt på bruken av slike navn som etternavn bl.a. i Nigeria og flere afrikanske land. Tilsvarende er omtalt på nettsida for Nigeria, og på nettsida om "Opphav og tradisjon".

Muligens vil folk med bakgrunn i de omtalte landa ofte gå over til etternavnsskikk i Norge og andre land. I så fall vil de bruke ett av navna de har tilknytning til, etter en av bestemmelsene i § 4 i navneloven.

Det kan forekomme tilfeller der innvandrere fra sørlige Sentral-Afrika til Norge ønsker å føre lokale navnesikker videre, med at hvert barn får minst to navn der ingen er felles med foreldre eller tidligere slektsledd. I noen tilfeller kan det navnet de vegler som det siste, og som det er mest aktuelt å gi som etternavn, allerede være registrert som etternavn for personer med samme kulturbakgrunn, og da mest sannsynlig ikke ha over 200 bærere. Det innebærer at det etter navneloven er beskytta.

Løsninger for sistenavn som er lik beskytta etternavn:

- Etter hovereglerne i loven, kan en da f.eks. ta andre navn, etter bytte rekkefølge slik at siste navn ikke er et beskytta etternavn.

- Alle tradisjonelle navn fra kulturer med rein fornavnsskikk bør det være mulig å gi som siste navn, og dermed også til etternavn etter norske regler. Dette bør altså være mulig trass i norske regler om beskytta etternavn. Her bør en kunne bruke unntaksbestemmelsen § 4 1. ledd nr. 9. Slike tilfeller er også omtalt på nettsida for Rwanda og Burundi.

Liste over navn fra det sørlige Sentral-Afrika

Navn på ukedagene i lista nedenfor gjelder de dagnavna som er omtalt ovenfor. Flere opplysninger om betydning vil komme senere. Opplysninger om kjønn er ført opp for de navna der slike opplysninger er lett tilgjengelig. Øvrige navn kan godkjennes for begge kjønn. Kv = kvinner, M = menn, KM = kvinner og menn.

Lista oppgir tilhørighet til folkegrupper. Land der disse gruppene er mye utbredt, er ført i parentes, men navna kan være mye i bruk i flere land.

Navna er henta fra betydningsområder (innhold) som er mye brukt i navn. Navna er henta fra mange forskjellige kilder, og i stor grad kontrollert mot folkeregister eller andre kilder som inneholder navn på virkelige personer. Lista har 135 navn, og vil bli utvida.

Navn	Innhold	Kjønn	Kultur, land
Abungu	fødested	K	Luo (Kenya)
Achieng	tid	Kv	Luo (Kenya)
Adero	fødested	K	Luo (Kenya)
Adhimabo	tid	Kv	Luo (Kenya)
Adipo	fødested	K	Luo (Kenya)
Adongo	yngst tvilling	K	Luo (Kenya)
Adoyo	sesong	Kv	Luo (Kenya)
Akelo	etter tvilling	K	Luo (Kenya)
Akeyo	sesong	Kv	Luo (Kenya)
Akinyi	tid	Kv	Luo (Kenya)
Akoth	sesong	Kv	Luo (Kenya)
Akoyo	sesong	Kv	Luo (Kenya)
Aluoth	sesong	Kv	Luo (Kenya)
Amondi	tid	Kv	Luo (Kenya)
Anyango	tid	Kv	Luo (Kenya)
Aoko	fødested	K	Luo (Kenya)
Aor	sesong	Kv	Luo (Kenya)
Apiyo	eldst tvilling	K	Luo (Kenya)
Atieno	tid	Kv	Luo (Kenya)
Awvor	tid	Kv	Luo (Kenya)
Ayo	fødested	K	Luo (Kenya)
Baitshephi	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Barasa	mandag		Bukusu (Kenya)
Bosele	tid	KM	SeTswana (Botswana)
Bosigo	tid	KM	SeTswana (Botswana)
Bupe	ok	Kv	Nyakyusa (Tanzania)
Chimwemwe	religiøst	KM	Chichewa (Malawi o.a.)
Dalitso	religiøst	KM	Chichewa (Malawi o.a.)
Doto	yngste tvilling	Kv	Zaramo (Tanzania)
Etsiletlala	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Juma	fredag		Bukusu (Kenya), Swahili
Kamondo	overleving	KM	Kikuyu (Kenya)
Kanoni	ok	Kv	Ulaya (Tanzania)
Kariuki	overleving	KM	Kikuyu (Kenya)
Keolebogile	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Kgomotso	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Khaemba	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Khamala	nr. 2 etter tvillinger	KM	Bukusu (Kenya)
Khisa	etter tvilling	KM	Bukusu (Kenya)
Kigongo	før tvilling	M	Luganda (Uganda)
Kimondo	overleving	KM	Kikuyu (Kenya)
Kissa	etter tvilling	Kv	Buganda (Uganda)
Kizuwanda	siste fødte	Kv	Zaramo (Tanzania)
Kizza	etter tvilling	M	Luganda (Uganda)
Kotihao	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Kuiwa	tvilling nr. 1	Kv	Zaramo (Tanzania)
Kulwa	tvilling nr. 2	Kv	Zaramo (Tanzania)
Kyalamboka	ok	Kv	Nyakyusa (Tanzania)
Letsatsi	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Letsema	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Leuba	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)

Mabele	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Magomu	yngste tvilling	M	Luganda (Uganda)
Makhanu	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Makuku	tid	KM	SeTswana (Botswana)
Manyifu	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Maphutshe	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Mariga	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Mayamiko	religiøst	KM	Chichewa (Malawi m.fl.)
Mkegani	ok	Kv	Zaramo (Tanzania)
Mmapula	tid,sesong	Kv	SeTswana (Botswana)
Mmaserame	tid,sesong	Kv	SeTswana (Botswana)
Mmathobo	tid,sesong	Kv	SeTswana (Botswana)
Mmidi	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Mobelong	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Moeng	fødested	KM	SeTswana (Botswana))
Motlalepula	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Motlapele	nr. 1	KM	SeTswana (Botswana)
Motshegare	tid	KM	SeTswana (Botswana)
Mpho	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Mukhwana	tvilling nr. 1	KM	Bukusu (Kenya)
Mulongo	tvilling nr. 2	KM	Bukusu (Kenya)
Mwanawa	nr. 1	Kv	Zaramo (Tanzania)
Nabiswa	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Nafula	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Najja	født etter	M	Luganda (Uganda)
Nakhanu	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Nakhumicha	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Namamba	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Namono	yngste tvilling	Kv	Buganda (Uganda)
Namwifueli	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Nanjala	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Nasimiyu	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Nekesa	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Ngoni	religiøst	KM	SeTswana (Botswana)
Njoki	overleving	KM	Kikuyu (Kenya)
Nyongesa	lørdag		Bukusu (Kenya)
Naaswa	sesong	Kv	Bukusu (Kenya)
Obungu	fødested	M	Luo (Kenya)
Ochieng	tid	M	Luo (Kenya)
Odero	fødested	M	Luo (Kenya)
Odhiambo	tid	M	Luo (Kenya)
Odipo	fødested	M	Luo (Kenya)
Odongo	yngst tvilling	M	Luo (Kenya)
Odoyo	sesong	M	Luo (Kenya)
Oduor	tid	M	Luo (Kenya)
Okelo	etter tvilling	M	Luo (Kenya)
Okeyo	sesong	M	Luo (Kenya)
Okinyi	tid	M	Luo (Kenya)
Okoth	sesong	M	Luo (Kenya)
Okoyo	sesong	M	Luo (Kenya)
Oluoth	sesong	M	Luo (Kenya)
Omondi	tid	M	Luo (Kenya)

Onyango	tid	M	Luo (Kenya)
Ooko	fødested	M	Luo (Kenya)
Oor	sesong	M	Luo (Kenya)
Opiyo	eldst tvilling	M	Luo (Kenya)
Otieno	tid	M	Luo (Kenya)
Owuor	tid	M	Luo (Kenya)
Oyo	fødested	M	Luo (Kenya)
Peo	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Pula	tid,sesong	M	SeTswana (Botswana)
Puleng	tid,sesong	Kv	SeTswana (Botswana)
Rrapula	tid,sesong	M	SeTswana (Botswana)
Sekgwa	fødested	KM	SeTswana (Botswana)
Serame	tid,sesong	M	SeTswana (Botswana)
Simiyu	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Thobo	tid,sesong	M	SeTswana (Botswana)
Tlala	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Tlale	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Tlaleng	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Tsela	fødested	KM	SeTswana (Botswana)
Tseleng	fødested	KM	SeTswana (Botswana)
Tshotego	tid,sesong	KM	SeTswana (Botswana)
Wabone	nr. 4	KM	SeTswana (Botswana)
Waboraro	nr. 3	KM	SeTswana (Botswana)
Waborataro	nr. 6	KM	SeTswana (Botswana)
Wabothano	nr. 5	KM	SeTswana (Botswana)
Wabubedi	nr. 2	KM	SeTswana (Botswana)
Wafula	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Wakhumicha	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Wanjala	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Wekesa	sesong	M	Bukusu (Kenya)
Yamikani	religiøst	KM	Chichewa (Malawi m.fl.)
Zesiro	eldste tvilling	KM	Buganda (Uganda)

>-----<

Denne lista ligger i et underområde til: <http://www.uib.no/le/ressurser/tjenester/personnavn/> (ta ev. kopi til nettleseren)

Ansvarlig for innholdet: Ivar Utne, Institutt for lingvistik, litteratur og esteikk (LLE), Universitetet i Bergen

Meld gjerne fra til meg om feil og unøyaktigheter. Som for alle mine nettsider om navneskikker, arbeider jeg også videre med denne. I første runde legger jeg vekt på å få ut sentralt stoff for flest mulige navnekulturer som kan være aktuelle for saksbehandlinga i de norske folkeregistera.